

การใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรในผู้สูงอายุ

นางสาว สุกัญญา วงศ์ทองดี
นางสาว อารายา เอ็มเปี้ย

โครงการพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาเภสัชศาสตรบัณฑิต
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2547

USE OF HERBAL PRODUCTS IN THE ELDERLY

MISS SUPATTRA WONGTONGDEE

MISS ARAYA AIMPIA

A SPECIAL PROJECT SUBMITTED IN PARTIAL FULFILMENT
OF THE REQUIREMENT FOR
THE BACHELOR DEGREE OF SCIENCE IN PHARMACY
FACULTY OF PHARMACY
MAHIDOL UNIVERSITY

2004

โครงการพิเศษ
เรื่อง การใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรในผู้สูงอายุ

นางสาว สุพัตรา วงศ์ทองดี

นางสาว อารายา เอ็มเป็ย

อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมภาพ ประธานธูราษฎร์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปรีชา มณฑกานติกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ศรัณย์ กอสนาน)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์แพทย์หญิง สิรินทร ฉันทศิริกาญจน)

บทคัดย่อ

การใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรในผู้สูงอายุ

สุพัตรา วงศ์ทองดี , อารายา เอมเปีย

อาจารย์ที่ปรึกษา: สมภพ ประธานธูรารักษ์* ปรีชา มณฑานติกุล** ศรัณย์ กอสนาน***

สิรินธร ฉันทศิริกาญจน****

* ภาควิชาเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

** ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

*** ภาควิชาเภสัชกรรมสังคมและการบริหาร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

**** ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี

คำสำคัญ : ผลิตภัณฑ์สมุนไพร , ผู้สูงอายุ , ปฏิกริยาระหว่างสมุนไพรกับยาแผนปัจจุบัน

ผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีแนวโน้มที่จะใช้ยามากกว่าคนในวัยอื่นๆ นอกเหนือจากการใช้ยาแผนปัจจุบันแล้วผู้สูงอายุบางคนอาจมีการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรร่วมด้วย โครงการพิเศษนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของผู้สูงอายุ และศึกษาโอกาสที่จะเกิดปฏิกริยาระหว่างผลิตภัณฑ์สมุนไพรกับยาแผนปัจจุบันในผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์ผู้ป่วยนอกที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในคลินิกผู้สูงอายุโรงพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 100 คน ระหว่างเดือนสิงหาคมถึงกันยายน พ.ศ.2547 ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 59 ไม่เคยใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพร ร้อยละ 26 เคยใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรแต่ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว และร้อยละ 15 ที่ใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรอยู่ในปัจจุบัน ในจำนวนผู้สูงอายุ 15 คน ที่ใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั้งหมดใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรร่วมกับยาแผนปัจจุบัน และในจำนวนนี้มีเพียงร้อยละ 33 ที่บอกแพทย์ว่าใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรอยู่ ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ใช้โดยผู้สูงอายุ ได้แก่ โสม กระเทียม กวาวเครือขาว ขมิ้นชัน ขิง เป๊าะก้วย ฟ้าทะลายโจร มะขามแขก ว่านหางจระเข้ ยาประสะมะแว้ง และเส้นใยอาหาร พบปฏิกริยาระหว่างผลิตภัณฑ์สมุนไพรกับยาแผนปัจจุบันที่อาจจะเกิดในผู้สูงอายุ 2 ราย ได้แก่ เป๊าะก้วยกับไฮโดรคลอไรด์ไธอะไซด์ และกระเทียมกับแอสไพริน จากผลการสำรวจร้อยละ 13 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรร่วมกับยาแผนปัจจุบันมีโอกาสที่จะเกิดปฏิกริยาระหว่างผลิตภัณฑ์สมุนไพรกับยาแผนปัจจุบัน บุคลากรทางการแพทย์ควรติดตามเฝ้าระวังการเกิดปฏิกริยาระหว่างผลิตภัณฑ์สมุนไพรกับยาแผนปัจจุบัน และให้ข้อมูลการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ

Abstract

Use of herbal products in the elderly

Supattra Wongtongdee , Araya Aimpia

Advisor : Sompop Prathanturug*, Precha Montakantikul**, Sarun Gorsanan***, Sirintorn Chansirikarnjana****

* Department of Pharmaceutical Botany , Faculty of Pharmacy , Mahidol University

** Clinical Pharmacy section , Department of Pharmacy , Faculty of Pharmacy , Mahidol University

*** Department of Social and Administrative Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Huachiew Chalermprakiet University

**** Department of Medicine , Faculty of Medicine at Ramathibodi Hospital , Mahidol University

Keywords : herbal product , elderly , herb drug interaction

The elderly is population consisting of frequent users of both herbal products and conventional drug therapy. The objective of this special project was to determine the prevalence of herbal products used by elderly aged 60 years and older attending a clinic for elderly at Ramathibodi Hospital. We also evaluated the frequency of potential interactions between herbal products and conventional drug therapies. We interviewed 100 outpatients between August and September 2004. The patients were asked to bring to their appointment all herbal products. Conventional drug therapies were found out from patient's profiles. Of the 100 patients, 59% were never users, 26% past users and 15% current users of herbal products. All current users took herbal products in combination with conventional Drugs. Only 33% of those informed their physician of such use. The used herbal products were *Panax ginseng*, *Allium sativum*, *Pueraria candollei* var. *mirifica*, *Curcuma longa*, *Zingiber officinale*, *Ginkgo biloba*, *Andrographis paniculata*, *Senna alexandrina*, *Aloe vera*, *Ya Prasa Mawaeng*, and Dietary fiber. Among the 15 current users, we identified 2 potential herb-drug interaction in 2 patients. The herb-drug interactions we identified were between *Ginkgo biloba* and HCTZ and *Allium sativum* and aspirin. About 13% of current users of herbal products were at risk of herb-drug interaction. Therefore, healthcare providers should be aware of potential herb-drug interaction and should monitor and inform their patients accordingly.